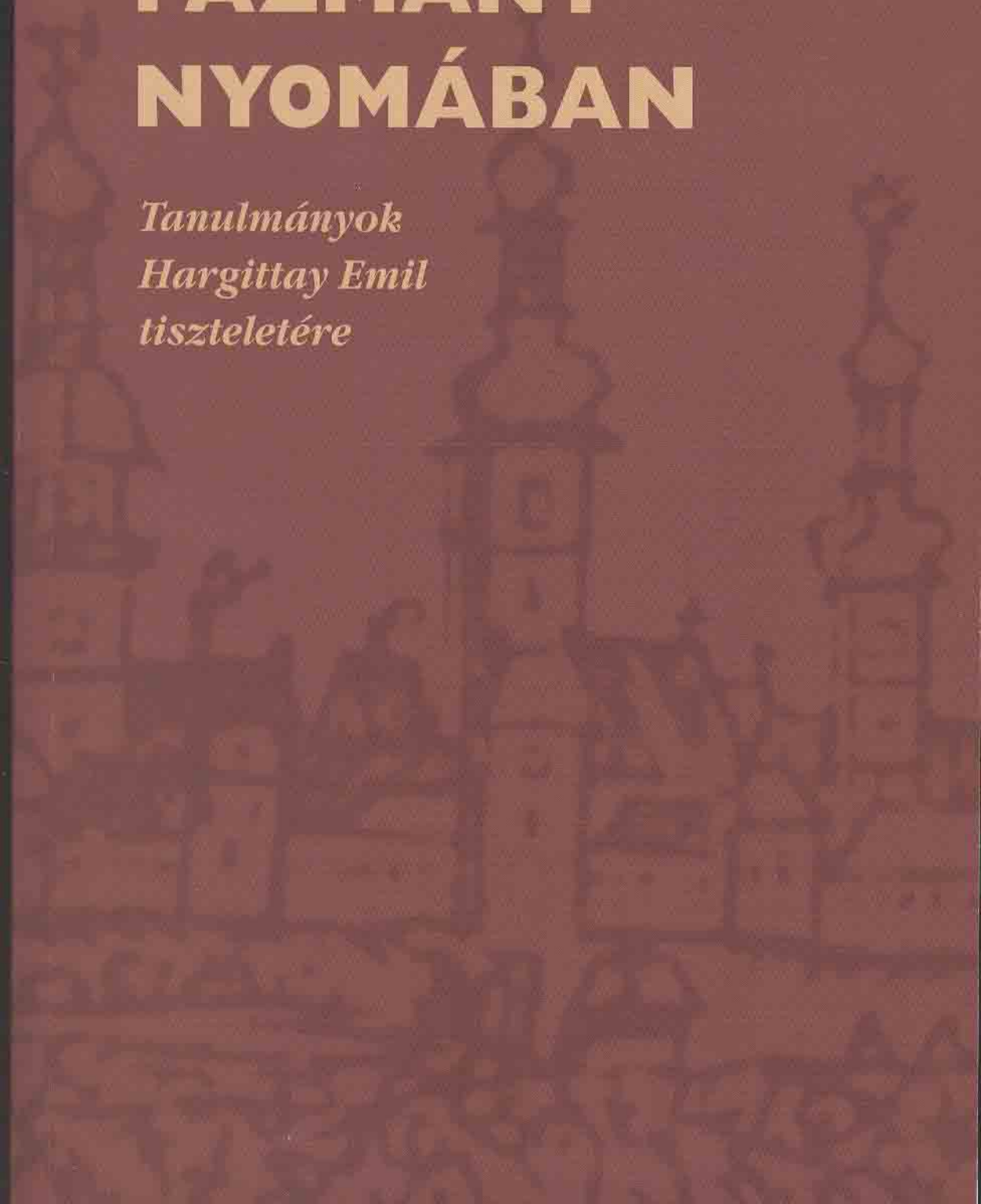

PÁZMÁNY NYOMÁBAN

*Tanulmányok
Hargittay Emil
tiszteletére*

PÁZMÁNY PÉTER POZSONYI MAGÁNKÖNYVTÁRÁNAK KÖTETEI A BUDAPESTI EGYETEMI KÖNYVTÁRBAN

KNAPP ÉVA

Pázmány Péter pozsonyi könyvgyűjteményének sorsa régóta foglalkoztatja a történeti kutatást. E könyvtár művelődés- és könyvtörténeti helye kiemelkedő jelentőségű, a nagyszombati születésű humanista, Zsámboky János osztrák nemzeti könyvtárban őrzött könyvtára¹ és a költő Zrínyi Miklós Zágrábba került könyvei² körében jelölhető ki. Nem tekinthető csupán úgynevezett főpapi könyvtárnak, ott a helye a XVII. századi tudós könyvtárak körében is.

Historiográfia

Ismeretes, hogy Pázmány Péter 1628–1637 között több végrendeletet készített.³ Ezek közül az 1636. november 12-én kelt végrendelet értelmében könyvtárát az általa „alapított” és folyamatosan támogatott pozsonyi jezsuita kollégiumra hagyta.⁴ Későbbi végrendeletében a könyvtárára vonatkozó akaratát nem másította meg. Teljesült-e a végakarát? A kérdést az elmúlt századokban többször feltette a kutatás, egyértelmű válasz azonban a XX. század végéig nem fogalmazódott meg.

Pázmány életrajzírója, Fraknói Vilmos 1872-ben megjelent kutatásai szerint Pázmány könyveiből csak kevés jutott Pozsonyba.⁵ Fraknói egész életében kereste Pázmány-könyvtár nyomát, sikertelenül. Előfeltevése szerint a kötetekben Pázmány kézjegyét kereste, seztévútravezette. Mindössze egyetlen olyan kötetről számolt be, mely biztosan Pázmányé volt, ez Pázmány *Az Sz. Irasrul es az Anyaszentegyházrul [...]*

¹ Lásd pl. GULYÁS Pál, *Bibliotheca Joannis Sambuci – Sámbooky János könyvtára*, Bp., 1941; GULYÁS Pál, *A Zsámboky-könyvtár katalógusa (1587): Gulyás Pál olvasatában*, bev. ÖTVÖS Péter, Szeged, Scriptorium Kft, 1992.

² Vö. *A Bibliotheca Zriniana története és állománya – History and Stock of the Bibliotheca Zriniana*, szerk. KLANICZAY Tibor, Bp., Argumentum–Zrínyi, 1991.

³ JANKOVICS József, *Pázmány Péter ismeretlen végrendelete 1637-ből*, *Lymbus*, 2004, 61–69; PÁZMÁNY Péter *Összegyűjtött levelei*, I–II, s. a. r. HANUY Ferenc, Bp., Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Tanácsa, 1910–1911. (A továbbiakban PPÖL I, PPÖL II)

⁴ PPÖL II, 728–731.

⁵ FRANKL [FRAKNÓI] Vilmos, *Pázmány Péter és kora*, I–III, Pest, Ráth, 1868–1872, itt: III, 240; vö. FRAKNÓI Vilmos, *Pázmány Péter, 1570–1637*, Bp., Méhner, 1886 (Magyar Történelmi Életrajzok, 5). Lásd még ŐRY Miklós, *Pázmány Péter tanulmányi évei*, szerk. BERZSENYI Gergely, Piliscsaba, 2006² (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 5).

(Bécs, Gelbhár, 1626 – RMNy 1351)⁶ című művének úgynevezett korrektúra-példánya. Fraknoi nyomán Schönvitzky Bertalan (1896) és Clauser Mihály (1936) tagadták, hogy Pázmány Péter könyvtára végrendeletének megfelelően bekerült volna a pozsonyi jezsuiták könyvtárába.⁷ Fraknoinak, Schönvitzkynek és Clausernek sem felelete, sem feltevése nem volt arról, mi lett Pázmány könyvtárával.

1975-ben Bitskey István és Kovács Béla a pozsonyi jezsuiták XVII. századból fennmaradt, Egerben megőrzött katalógus-együttesét elemezve abból indult ki, ha Pázmány végakarátát teljesítették, a könyvek leírásának a könyvjegyzékben kell lennie.⁸ Felhívták a figyelmet arra, hogy Pázmány egyik levelében öt olyan könyvről tett említést, melyet megvásárolt. Az 1636. február 17-én kelt levél szerint Hmira János, a bécsi Pázmáneum rektora könyveket küldött Pázmánynak, s ő ötöt megtartott (39 forint értékben), a többi visszaküldte.⁹ E nyomtatványokat Bitskey és Kovács azonosította, behasonlította a XVII. századi pozsonyi jezsuita katalógusokban, s ott egy híján (Famiano STRADA, *De bello Belgico*, Roma 1632 vagy 1635) megtalálhatók voltak.

Fraknoi nyomán Bitskey és Kovács arra a megállapításra jutott, hogy Pázmány Péter már említett, saját kezével javított szövegű *Az Sz. Irasrul es az Anyaszentegyházrul [...]* című műve egykor Pázmány tulajdonában volt, s bekerült a pozsonyi jezsuita könyvtárba. A tanulmány szerzői néhány Pázmány által használt alapvető forrásművet is behasonlították a pozsonyi katalógusokban. Megállapították, lehetséges, hogy Pázmány könyvtárának „legalábbis egy része a végrendelet által meghatározott helyre jutott”, s „főként” a második jegyzék tartalmazza azokat, melyeket Pázmány Nagyszombatban és Pozsonyban írt prédikációiban többször idézett. Feltételezték azt is, hogy a második pozsonyi jezsuita könyvjegyzék készítése összefüggésben állhat a Pázmány-könyvtár bekerülésével, s Fraknoi azért nem találhatta meg Pázmány könyveit Pozsonyban, mert a nevét tartalmazó tulajdonosi bejegyzéseket keresett.¹⁰

Bitskey István Pázmány-monográfiájában (1979) külön fejezetben foglalkozott „Pázmány könyvtára”-val. Az előbbi megállapításokhoz képest újabb hipotéziseket fogalmazott meg: 1. Pázmánynak jelentős magánkönyvtára lehetett; 2. Pázmány könyvtára nem került Nagyszombatba, majd onnan a budapesti Egyetemi Könyvtárba. Kizárta azt is, hogy Pozsonyon kívül bármely más hely könyvtárába kerültek volna

⁶ Ez a példány minden bizonnyal azonos a Pázmány által javított, ma az esztergomi Bibliothécában őrzött példánnyal. Vö. BUCKY Béla, *Hogyan korrigált Pázmány Péter?*, Magyar Nyelv, 1962, 11.

⁷ SCHÖNVITZKY Bertalan, *A pozsonyi ktr. kath. főgymnasium története*, Pozsony, 1896, 99; CLAUSER Mihály, *Pázmány Péter írói műhelyéből*, Regnum 1936, 142–149.

⁸ BITSKEY István, KOVÁCS Béla, *A pozsonyi jezsuita kollégium XVII. századi könyvtára és a Pázmány-hagyatéka*, MKSz, 1975 25–37. A feltételezhetően idősebb Schönvitzky Bertalan révén Egerbe átszármazott és ott megőrződött katalógus-együttes jelzete: Eger, Dobó István Vármúzeum, ltsz. 1984.

⁹ BITSKEY, KOVÁCS, *l. m.*, 34; PPÖL, II, 629. Pázmány újabban felfedezett leveleiben sem található további megjegyzés könyveivel, könyvtárak kapcsolatosan. Lásd TUSOR Péter, *Ismeretlen levelek, iratok, felfedezések Pázmány Pétertről*, ItK, 1996, 318–344; *Petri Pázmány epistulae, acta notationesque inedita*, közread., bev., jegyz. TUSOR Péter, Magyar Egyháztörténeti Vázlatok, 1997/1–2, 83–146.

¹⁰ BITSKEY, KOVÁCS, *l. m.*, 35–36.

Pázmány könyvei. 3. A pozsonyi jezsuita katalógusok ismeretében megismételte, hogy a Pázmány-könyvtár a végrendeletet teljesítve, a pozsonyi jezsuitákhoz került.¹¹

1987-ben, Pázmány Péter halálának 350. évében fordulópontjához ért a Pázmány-könyvtár kutatástörténete. László Mihály, a Piarista Rend Központi Könyvtára vezetője két, kétségtelenül a Pázmány-könyvtárból származó prédikációs kötetről adott hírt. A mindmáig visszhang nélkül maradt közlemény szerint az egyik kötet Abraham Bzovius (Bzowsky) domonkos szerzetes *Concionum dominicalium totius anni tom. I–II* (Coloniae Agrippinae, apud Antonium Boetzerum, 1612) című művének ismeretlen úton-módon a nagybörzsönyi Plébániai Könyvtárba került egyik példánya (jelzete nr. 126), címlapján a *Collegii Posoniensis Societatis Jesu 1637. Ex libris cardinalis Pazmany* tulajdonosi bejegyzéssel.¹²

A másik mű Bartholomaeus de Scobar jezsuita *Conciones super omnes Beatae Virginis Deiparae Mariae festivitates* (Parisiis, apud Sebastianum Cramoisy, 1624) című műve, címlapján – többek között – egy, a Pázmány-könyvtárra utaló megemlékített tulajdonosi bejegyzéssel: *Collegii [Posoniensis kivágva] Societatis Jesu 1637. 19. Martii. Ex libris testamento legato cardinalis Pázmány*. A további tulajdonosi bejegyzések tanúsága szerint ez a kötet ismeretlen okból a pozsonyi jezsuita kollégium könyvtárából került át a sárospataki jezsuita rezidencia könyvtárába, onnan a sárospataki református főiskola könyvtárába, majd ismét a sárospataki jezsuitákhoz. A jezsuita rend feloszlatása (1773) után Sátoraljaújhelyre szállították a piarista könyvtárba, majd onnan Budapestre a Piarista Rend Központi Könyvtárába – 120 olyan kötettel együtt, melyekben a sárospataki református főiskola bejegyzése olvasható, s a sátoraljaújhelyi piarista könyvtárból került a piarista központi könyvtárba.¹³ A Pázmány-könyvtárra utaló kéziratos bejegyzések László Mihály megállapítása szerint egy kéztől származnak, a kötetek pergamenkötésűek. Azaz a Pázmány-könyvtár fennmaradt köteteinek egyik, legfontosabb közös ismertetőjegye a pozsonyi jezsuita kollégiumi tulajdonosi bejegyzés Pázmány Péter halálának dátumával. A két kötet két különböző őrzési helyről bukkant fel. Ez a könyvtörténeti kutatás számára azt a tényt közvetítette, hogy Pázmány pozsonyi könyvtára a végrendelet teljesítése után nem maradt egy helyen, egésze vagy egy része szétszóródott.

A kutatástörténet következő fontos dátuma 1990, amikor megjelent a pozsonyi jezsuita katalógus-együttes szövegkiadása a szegedi *Adattár* sorozat 17/1-es kötetében. A vonatkozó bevezető rész röviden összegezte a pozsonyi jezsuita kollégium, a könyvtár és a könyvjegyzék történetét – elsősorban Bistkey István és Kovács Béla

¹¹ BISTKEY István, *Humanista erudíció és barokk világkép: Pázmány Péter prédikációi*, Bp., Akadémiai, 1979, 93–100.

¹² A kötet jelenleg magántulajdonban van. A jól olvasható gyűjteményi pecsét tanúsítja, hogy a váci Egyházmegyei Gyűjteményből tulajdonították el.

¹³ LÁSZLÓ Mihály, *Pázmány Péter könyvtárának két kötete*, MKSz., 1987, 221; vö. még VISEGRÁDI János, *A kegyesrendiek sátoraljaújhelyi házikönyvtárának ismertetése*, Adatok Zemplén vármegye történetéhez, Sátoraljaújhely, 1910, 227–273, De Scobar műve a nr. 46. A példány jelzete ma: Budapesti Kegyesrendi Központi Könyvtár, 42/8/5.

1975-ös tanulmánya alapján. Kitért a Pázmány-könyvtár problematikájára is, ugyanakkor figyelmen kívül hagyta László Mihály *Magyar Könyvszemlé*ben közölt cikkét. Röviden utalt a pozsonyi jezsuita könyvtár állományának sorsára: a feloszlítás évében (1773) történt „újrakatalogizálás”-ra és arra, hogy az államosított, Budára, később Pestre költöztetett nagyszombati egyetem jogutód könyvtárának segédőre, Kovachich Márton György 1782-ben kiválogatta és a budai Egyetemi Könyvtárba szállíttatta a pozsonyi jezsuita könyvtár véleménye szerint arra érdemes részét.¹⁴

Ezt követően 2004 januárjának végén Mészáros Klára (Klara Mészárosóva) a pozsonyi Egyetemi Könyvtár munkatársa az MTI pozsonyi tudósítójának adott, érzelmeiktől fűtött közleményében tudatta, hogy „370 év után Pozsonyban előkerült Pázmány Péter könyvtára”. A közlemény legfontosabb, részben téves részletei a következők: 1. a könyvtárat 370 évig [!] hasztalan [!] keresték. 2. Pázmány Péter első könyvtára 1620-ban Nagyszombatban elégett. Pázmány második, ismeretlen számú kötetből álló pozsonyi könyvtárát végrendeletében a pozsonyi jezsuita kolégiumra hagyományozta, s az „állományból azóta egyetlen példány sem került elő” [!]. 3. Mészáros Klára véletlenül akadt a kötetek nyomára 2003-ban. Mást kutatva felfigyelt egy kötetre, melyben a kéziratos bejegyzés feltüntette Pázmány halála dátumát. Ennek nyomán átvizsgálta az állomány megfelelő részét és 52 olyan kötetet (= 46 mű) talált, melynek tulajdonosi bejegyzésében olvasható Pázmány halálának dátuma, közülük kettőben a „Pázmány kardinális könyveiből” bejegyzés latin megfelelője is. 4. állomány-összetételről megtudjuk, hogy a kötetek legtöbbször teológiai tárgyú vagy prédikációkat tartalmaz és Kálvin munkáiból is található néhány. Vannak olyan kötetek is, melyeket Pázmány ajándékba kapott, így például a nagyszombati egyetem diákjainak ajándéka az egyetem megalapításának első évfordulóján, vagy egy német jezsuita 1637-ben megjelent műve, melyben Pázmány munkásságáról is ír. 5. Mészáros ígérte, folytatja a kutatást, már csak néhány újabb kötet előkerülésére számít, s tudományos munkáját egy éven belül megjelenteti.¹⁵ A pozsonyi Pázmány-könyvtárból származó kötetek publikálása azonban mindmáig várat magára, s az állományrész folyamatosan hozzáférhetetlen a magyar tudományos kutatás számára.

2006-ban a *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon* „könyvkultúra és írásbeliség” címszavában Monok István a Zrínyi-könyvtár környezetében jelölte ki Pázmány Péter magánkönyvtárának lehetséges helyét. Pázmány Péter „könyvtáráról, erudíció-

¹⁴ *Magyarországi jezsuita könyvtárak 1711-ig, I, Kassa, Pozsony, Sárospatak, Turóc, Ungvár*, s. a. r. FARKAS GÁBOR, MONOK ISTVÁN, POZSAR ANNAMÁRIA, VARGA ANDRÁS, Szeged, Scriptum Kft., 1990, XII–XIV, 87–236.

¹⁵ VÖ, Mészáros Klára, *Előkerült Pozsonyban Pázmány Péter könyvtára*, Magyar Nemzet, 2004. január 27., 17; NESZMÉRI SÁNDOR, *Előkerültek Pázmány Péter könyvei a pozsonyi egyetemi könyvtárból*, <http://www.ipszilón.hu/2004/>; *Előkerült Pázmány Péter könyvtára*, Magyar Nemzet Online, <http://www.mno.hu/archivum/2004/>; *Megtalálták Pázmány Péter könyvtárát*, Népszabadság Online, 2004. január 26.; *Megtalálták Pozsonyban Pázmány Péter könyvtárát*, Evangélikus Élet, <http://www.evelet.hu/archivum/2004/6/55>.

járól sajnos kevés konkrét adat áll rendelkezésre, [írja,] de ha unokaöccse, Pázmány Miklós könyvtárának tematikus összetételét nézzük, különösen pedig azokat a műveket, amelyek Zrínyi Miklós olvasmányaival teszik rokonná ezt a bibliotékát – jöllehet eleddig ezt forrás nem dokumentálja –, nehéz nem az egyházszerző politikus, Zrínyi-gyám Pázmány Péterre gondolni”.¹⁶ Hargittay Emil Pázmány Péterrel kapcsolatos tanulmányait közlő kötetében (2009) Bitskey István és Mészáros Klára kutatásaira hivatkozva megállapította, „jelenleg nincsenek lezárt kutatások arról, hogy milyen volt Pázmány könyvtárának összetétele, nem rendelkezünk olyan könyvlistával, mely az általa bizonyosan használt, birtokában levő könyvcímeket tartalmazná”.¹⁷

Összegezve, a Pázmány-könyvtár jellemzői László Mihály és Mészáros Klára alapján a következők: 1. Pázmány Péter, mint tulajdonos nem írta be nevét könyvtára köteteibe. 2. Könyvtára – végrendeletét tiszteletben tartva – a pozsonyi jezsuita kollégium könyvtárába került, ahol a könyvtár neve mellé a kötetekbe írták az örök-hagyó halálának dátumát, ami azonos a jezsuita tulajdonba kerülés napjával. 3. Esetenként az azonos szövegű bejegyzésekhez fűzték a kiegészítő „Ex libris cardinalis Pazmany”, vagy az „Ex libris testamento legato cardinalis Pázmány” formulát. 4. A bejegyzéseket egy kéz készítette. 5. A könyvtárhoz tartozó kötetek – az ajándék-képpen Pázmánynak adott kötetei kivételével – pergamenkötésűek.

A tudománytörténetet folytatva, 2012. január 16-án – Pázmány Péter halálának 375. évében, 25 évvel László Mihály és 8 évvel Mészáros Klára megállapításai után – amikor az egyházi könyvtárak történeti állományának rekonstruálására kidolgozott módszereket próbáltam ki a budapesti Egyetemi Könyvtár közismerten gazdag, könyv- és könyvtártörténeti szempontból a Kárpát-medencében egyedülálló állományán,¹⁸ első eredményként Pázmány Péter pozsonyi könyvtárának egyik kötetét tarthattam a kezemben. Ezt továbbiak követték. A kötetek az egykori pozsonyi jezsuita kollégiumi könyvtár állományából a már említett 1782-es Kovachich Márton György-féle válogatás révén jutottak a budapesti Egyetemi Könyvtárba. Szolgálati úton jeleztem az eredményt a könyvtár főigazgatójának, majd levelet váltottam Mészáros Klarával, Bitskey Istvánnal, Hargittay Emillel és Monok Istvánnal. Mészáros Klára 2012. január 17-én válaszolt érdeklődő kérdésemre, hogy mikor lesz olvasható a Pázmány-könyvtárról szóló tudományos közleménye. A következőkről tájékoztattott: „[...] az utóbbi időben nem foglalkoztam a témával (a könyvtár rekonstrukciója miatt nem volt hoz-

¹⁶ MADAS Edít, MONOK István, *Könyvkultúra és írásbeliség* = MAMÜL, VI, Bp., Balassi, 2006, 153–209, itt: 199; vö. még ÖTVÖS Péter, *Pázmány Miklós gróf könyvet = Klaniczay-émlékkönyv*, szerk. JANKOVICS József, Bp., Balassi, 1994, 344–364. Sem Ötvös Péter, sem Monok István nem hivatkozta László Mihály Magyar Könyvszemlében közölt cikkét a két, nyilvánvalóan Pázmány Péter könyvtárából származó kötetéről.

¹⁷ HARGITTAY Emil, *Filológia, eszmetörténet és retorika Pázmány Péter életművében*, Bp., Universitas, 2009, 12. Ő sem hivatkozta László Mihály Magyar Könyvszemlében közölt cikkét, bár azt tartalmazza a szaktanácsadásával készült Pázmány Péter-bibliográfia: *Pázmány Péter-bibliográfia (1598–2004)*, összeáll. ADONYI Judit, MACZÁK Ibolya, Pilisicsaba, 2005 (Pázmány Irodalmi Műhely – Bibliográfiák, Katalógusok, 1), 110, nr. 887.

¹⁸ Vö. például KNAPP Éva, SZÓGI László, *Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtára – University Library of Eötvös Loránd University*, Bp., ELTE EK, 2012.

záférhető az anyag [...]), de mielőtt lezárnám az ügyet még vagy 400–500 könyvet át kell nézmem, ezekkel az a baj, hogy nincsenek meg a jelzeteik, tehát nagyon időigényes és komplikált módon kell a címek alapján ezeket kinyomozni a könyvtáron belül. Ebben az évben készülök a további munkára, de a fent jelzett probléma miatt nem tudom, hogy mikorra sikerül a végére jutnom [...]. Egyébként épp a napokban, Pázmány lapcsán, felmerült egy könyvtáron kívüli fond átnézése is, szeretném azt is ellenőrizni. Mindent egybevetve, nem tudok konkrét határidőt jelezni.”

Pázmány Péter pozsonyi magánkönyvtárának kötetei a budapesti Egyetemi Könyvtárban

Több magyarországi könyvtár,¹⁹ így a budapesti Egyetemi Könyvtár is őriz Pázmány-relikviákat. Az utóbbiak főbb típusai egy-egy példával a következők. 1. Pázmány Péter saját kezű kézírata: Pázmány Péter, *Physica [...]*, (Graecii, 1598–1599). A fehér pergamenkötésű kézirat első levelének rektóján 1635-ből származó ajándékozási bejegyzés olvasható a nagyszombati jezsuita kollégium részére, jelzete F6. 2. Pázmány Péter által dedikált nyomtatvány: Pázmány Péter, *Az mostan tamat uy tudomaniok hamissaganak, tiiz nilvan valo bizonyisaga* (Graecii, VVidmanstadius, 1605 – RMNy 933, Egyetemi Könyvtári jelzete RMKI48). A címlapon Pázmány Péter saját kezű ajándékozó bejegyzése Erdődy Tamás részére. A kötetet 1712-ben jegyezték be a lőcsei jezsuita könyvtár katalógusába, onnan a rend feloszlata után az Egyetemi Könyvtárba szállították. 3. Pázmány Péter által javított szövegű nyomtatvány: Pázmány Péter, *A setet haynal-csillag-utan budoso Luteristák vezetöje* (Bécs, Formica Máté, 1627 – RMNy 1376, Egyetemi Könyvtári jelzete RMKI95:1). Pázmány Péter 1629 körül készült saját kezű javításaival és jegyzeteivel. Pázmányt követően egy másik kéz is korrigálta a szöveget. A nyomtatványt 1709-ben (!) jegyezték be a pozsonyi jezsuita könyvtár katalógusába, ahonnan a rend feloszlata után szállították az Egyetemi Könyvtárba.

Ezek a könyvtörténet számára ismert kötetek egykor nyilvánvalóan Pázmány Péteréi voltak, de – éppúgy, mint a Fraknói által említett, ma Esztergomban őrzött kötet és a többi említett úgynevezett Pázmány „kézipéldány” – nem voltak, lehetnek részei a végrendeletileg a pozsonyi jezsuitákra hagyott magánkönyvtárnak. Ugyanígy nem valószínű, hogy a pozsonyi jezsuiták kollégiumi könyvtárából került ki az a Pázmány Péternek ajándékozott mű sem, melyet a budapesti Egyetemi Könyvtár 1999. április 9-én vásárolt az antikvár könyvkereskedelemből.²⁰ Ennek első – a példány sajátosságait feltáró és a kötetet a XVII–XVIII. századi vonatkozó történeti katalógusokban behasonlító – könyvészeti közlése a következő:

¹⁹ Így például Pázmány műveinek úgynevezett korrektúra-, más elnevezés szerint „kézi”-példányai közül az MTA Könyvtárában a *Tíz bizonyosság* (Grác, 1605 – RMNy 933) Pázmány által javított példánya (RM. I.4°239), az esztergomi Bibliothécában a már említett *Az Sz. Irasrul es az Anyaszentegyházzrul [...]* (Bécs, Gelbhár, 1626 – RMNy 1351) című található meg. Egykor Lugossy József magánkönyvtárában őrizte a *Kalauz* második kiadásának (RMNy 1293) Pázmány jegyzeteivel ellátott egyik példányát, melyet ma ismeretlen helyen őriznek. Vö. Böky, *i. m.*

²⁰ Knapp Éva írásos szakvéleményét lásd 71/1999 ikt. számon az ELTE Egyetemi Levéltárban. A kötet nem őrzi a pozsonyi jezsuitákhoz végrendeletileg került Pázmány-könyvtár jellegzetes bejegyzését, de

Ioannes Filoponos, Joannis Philoponi In Cap. I. Geneseos, De mundi creatione libri septem [...] Interpretē Balthasare Corderio, Antverp. Soc. Iesu [...], Viennae Austriae, Gregorius Gelbhaar, 1630. [Végén II. Ferdinánd nyomtatási engedélye a „Viennae die 4. Mensis Augusti. Anno M. DC. XXVI.” datálással.]

Megjegyzés: VD17 3:315038U

Jelzet: Bar.11007

Tulajdonosi bejegyzés: Címlapon Pázmány Péter kézzel festett bíborosi címere. A kötetet a supralibros szerint Pázmány II. Ferdinándtól ajándékként kapta, valószínűleg bíborossá kreálása (1629) alkalmából. Bresztyánszky Antal nevét őrzi az előzék („Ex libris Josephi ... [olvashatatlan] 788”; „Antonii Brestyanszky.”), illetve a címlap (pecséten: „Adalbert Bresztyenszky”).²¹

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Sötétvörös bőrkötés, elől és hátul aranyozott vaknyomásos lénival, a sarkokban aranyozott vaknyomásos virágokkal, királyi supralibros-szal – elől II. Ferdinánd kiscímere, hátul II. Ferdinánd középcímere –, aranymetszéssel. Restaurált, gerince barna bőrrrel pótolva.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus Librorum Bibliothecae Collegij Posoniensis Societatis Jesu Anno Domini 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 94.): „Patres Graeci et Latini I – Joannes Philoponus G(raece) L(atine) in 4. Viennae 1630. Gregor(ius) Gelbhaar(us)”
2. *Catalogus Librorum Collegij Posoniensis Societatis Jesu [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 158.): [2 példányban:] „Interpres scripturae sacrae I – Joannes Philoponus In cap(ite)m primum Genesis Graec(o) Lat(ine) in alba m(embrana) in 4o Viennae 1630 / Idem In cap(ite)m 1. Gen(esis) Graec(o) Lat(ine) similiter”
3. Budapesti Egyetemi Könyvtár, J 24 (*Catalogus Librorum confixorum penes revisoratus Posoniensis officium repertorum, Posonii 6. Dec. 1782.* Továbbiakban: J 24): 0
4. Budapesti Egyetemi Könyvtár, J 11 (*Elenchus generalis librorum qui ex Bibliothecis, quas abolita S. I. in Regno Hungariae, et Provinciis eidem incorporatis habebat Pro Bibliotheca Regiae Universitatis Budensis Velut in eadem adhuc desiderati selecti Budae In Bibliotheca Regiae Universitatis MDCCCLXXII. Diebus Januarii 14–27. Martii. Adiectus est Index Elenchorum Particularium, et Supplementum.* Továbbiakban: J 11): 0
5. Budapesti Egyetemi Könyvtár, J 20/19 (*Elenchus librorum, qui ex bibliothecis infra specificatis, ductu indicis generalis selecti, et ad bibliothecam regiae universitatis Budensis transmittendi sunt. [1782 után] N. 19. Posoniensis Collegii.* Továbbiakban: J 20/19): 0

A továbbiakban azoknak a XVII. századi nyomtatványoknak az időrendbe sorolt leírását közlöm – egy XVI. századi második kolligátum-tag kivételével –, melyek példány szerint megtalálhatók a budapesti Egyetemi Könyvtár történeti állományában és őrzik a Pázmány-könyvtár pozsonyi jezsuita kollégium könyvtárába beolvasztott

bizonyosan Pázmány Péteré volt, illetve az ő magánkönyvtárába szánták. A kötetet a Borda Antikvárium kínálta megvétellel, több egyetemi könyvtári kiállításon szerepelt. Önálló publikálására azért nem került sor, mivel a pozsonyi jezsuita kollégiumba került Pázmány-magánkönyvtár sajátos tulajdonosi bejegyzése hiányzik belőle.

²¹ Bresztyánszky Adalbert tihanyi bencés apát 1836-tól az MTA levelező tagja volt, magánkönyvtárából halála (1851. II. 15.) után kerülhetett ki a kötet.

részének tulajdonosi bejegyzését Pázmány Péter halála dátumával. E kötetek²² ismerete alap kutatás eredménye, a Pázmány-könyvtár történetében ez ideig ismeretlenek és közöletlenek voltak.

1.

Tommaso Garzoni, *L'hospitale de' pazzi incurabili*. Nuovamente ristampato, e posto in luce da Tomaso Garzoni da Bagnacavallo. Con tre capitoli in fine sopra la pazzia. In Venetia, Appresso Roberto Meietti, 1601.

Jelzet: Bar.10783/coll.1.

Della famosissima Compagnia della Lesina dialogo, capitoli, e ragionamenti, In Vicenza, Appresso li heredi di Perin libraro, ad istanza di Barezzo Barezzi, 1589. [Feltételezett szerzők: Francesco Maria Vialardi, Pietro Strozi, Tommaso Buoni]

Jelzet: Ant.7356/coll.2.

Tulajdonosi bejegyzés a coll. 1. *címlapján*: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér vaknyomásos disznóbőr, leszakadt kötőkkel; gerincén ráírt címmel és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „R” jelzéssel. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0

Coll. 2.: Uitt.: 0

2. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 220.): „Italici – Thomas Gersonus Hospitale Stultorum in alba m(embrana) in 4. Venetijs 1601”

Coll. 2.: Uitt.: 0

3. *J 24*: 0

4. *J 11*: 0

5. *J 20/19*: 0

2.

Cornelio Musso, *Prediche sopra Il Simbolo de gli Apostoli, Le Due dilettoni, di Dio, e del Prossimo, Il Sacro Decalogo, e La Passione di nostro signor Giesu Christo*, descritta da S. Giouanni Euangelista. Del [...] Cornelio Musso Vescovo di Bitonto. [...] Seconda editione. In Venetia, Appresso i Giunti, 1601.

Jelzet: Bar.02193

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: Aláhúzott sorok, pl. a 190–192. oldalon.

Kötés: Fehér pergamenkötés vaknyomásos léniával, leszakadt kötőkkel, pirosra festett lapszélekkel. A gerincen kézzel ráírt tartalomjegyzelés és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „R 319”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 107.): „Concionatores et Cathechiste C – Eiusdem

[Cornelius Mussus] Conc(ionum) in 4. Venet(iis) 1601 Giuntij”

²² Önálló arab sorszámot a kötetek és nem az egyes művek kaptak, azaz a kolligátumok egy sorszámon találhatóak.

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, *i. m.*): 0 [Vö. uitt, Italicí – 219. p.]
3. *J 24: 0*
4. *J 11: 0*
5. *J 20/19: 36. p.*

3.

Pedro de Ribadeneira, Princeps Christianus adversus Nicolaum Machiavellum, ceterosque huius temporis Politicos a P. Petro Ribadeneira Nuper Hispanice, nunc Latine a P. Ioanne Orano utroque Societatis Iesu Theologo editus, Poloniae ac Sveciae Regi dedicatum, Coloniae Agrippinae, apud Bernardum Gualtheri, 1604.

Megjegyzés: VD17 12:106625U

Jelzet: Bar.03204

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: előzéklapon egy mondat, utalással a mű 165. oldalára; a 164. oldal margóján további forráshivatkozások; az olvasónak címzett előszó-ban a †4_v és †8_r margóján, valószínűleg mindegyik Pázmány Pétertől.

Kötés: Pergamen kódostördékbe kötve, leszakadt bőrkötőkkel, pirosra festett lapszélekkel. Gerincén kézzel ráírva a szerző és a rövid cím, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „E 21” és „O 46” jelzés. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, *i. m.*, 119.): „Spirituales N – Nicolai Machiaveulli Princeps Ch(ris)tianus in 8 Colon(iae) 1604 Bernar(dus) Qualt(ius) [!]”
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, *i. m.*): 0
3. *J 24: 0*
4. *J 11: Nr. 10514* [téves megjelenési idővel: 1605]
5. *J 20/19: 42. p.*

A kötet a tartalomra utaló jelzéssel és nem a szerző nevének feltüntetésével került bejegyzésre az 1639-es pozsonyi jezsuita katalógusba. Ezért furcsállhatta Bitskey István és Kovács Béla (*Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, *i. m.*, 29; BITSKEY, *Humanista eudíció...*, *i. m.*, 97), hogy Niccolo Machiavelli *II principé-jét* vajon miért sorolták a spirituales szakba.

4.

Alberico Gentili, Disputationes tres: I. De libris Iuris Canonici. II. De libris Iuris Civilis. III. De Latinitate veteris Bibliorum versionis male accusata. [...] Nunc primum edita, Hanoviae, Apud Guillelmum Antonium, 1605–1606. [A második és a harmadik disputációnak önálló belső címlapja van, a harmadik disputatio megjelenési éve 1605.]

Megjegyzés: VD 17 12:132675U

Jelzet: Bar.02954

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés, erősen sérült, leszakadt kötőkkel. Gerincén kézzel ráírva a tartalom jelzése, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezés-re utaló „K 109”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 120.): „Historici Sacri et profani A – Alberici Gentilis Exe(m)p(laria) duo in 8. Hanonae (!) 1604. Guliel(mus) Antonius”
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 174.): „Juristae casistae canonistae A – Albericus Gentilis Disputationes tres in alba m(embrana) in Hannouiae 1605”
3. *J 24: 0*
4. *J 11: Nr. 4909*
5. *J 20/19: 22. p.*

5.

Martín Doyza, Myrrhithecium Poenitentiae, In quo Conciones Syper Evangelia Adventus Domini, et Quadragesim[a]e, Sanctorumque eo tempore poenitentiali occurrentium exquisitissimae, Coloniae, Apud Ioannem Crithium, 1610.

Megjegyzés: VD 17 12:191944Y

Jelzet: Bar.02255

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés vaknyomásos léniákkal, leszakadt kötőkkel. Gerincén kézzel ráírva a tartalom jelzése. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 110.): „Concionatores et catechiste M – Martinus Doicza in 8. Colon(iae) 1610. Ioan(nes) Critius”
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 171.): „Concionatores et catechistae M – Martinus Doyza Conciones Super Euang(elia) quadragesimalia in alba m(embrana) in 8 Coloniae 1610”
3. *J 24: 0*
4. *J 11: Nr. 3779*
5. *J 20/19: 17. p.*

6.

Philippe Bosquier, Orator Terrae Sanctae et Hungariae; seu Sacrarum Philippicarum, in Turcarum barbariem, et importunas Christianorum discordias, Coloniae Agrippinae, apud Ioannem Crithium, 1611.

Megjegyzés: VD17 12:101451A

Jelzet: Bar.01613/coll.1.

Diego de la Vega, Conciones quadragesimales a septuagesima usque ad feriam secundam resurrectionis. [...] Nunc primum in Germania edita, Coloniae, sumptibus Conradi Butgenii, 1608.

Megjegyzés: VD17 12:193786N

Jelzet: Bar.01613/coll.2.

Tulajdonosi bejegyzés a coll.1. címlapján: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér vaknyomásos disznóbőr, leszakadt bőrkötőkkel; gerincén ráírt címmel és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „F 67” jelzéssel, pirosra színezett lapszélekkel. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 111.): „Concionatores et Catechiste P

– Philippus Bosqueri 5 partes in tribus libris in 8vo / Item Orbis Terrarum Terrae s(anc)tae 1611 / Item Orator”

Coll. 2.: Uitt.: 0

2. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 171.): „Concionatores et Cathechiste P – Philippus Boskhierus Orator Terrae S(anc)tae) et Ungariae in albo c(oreo) in 8o Coloniae 1591 [!]”

Coll. 2.: Uitt.: 0 [vö. uitt., 167.: „Concionatores et Cathechiste D – Didacus Viega [!] Quadragesimales Concion(es) in albo c(oreo) in 8 Lugduni 1605”]

3. J 24: 0

4. J 11: Coll. 1. – Nr. 1772; Coll. 2. – 0

5. J 20/19: Coll. 1. – 9. p.; Coll. 2. – 0

7.

Giovanni Botero, Le relationi universali di Giovanni Botero benese, divise in sei parti. [...] Nuovamente ristampate, e corretto, Venetia, Appresso Alessandro Vecchi, 1612.

Jelzet: Bar.06501

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: aláhúzott sorok. [A kötet hiányos: a példányból hiányzik az 5. rész (8 számozatlan, 70 számozott lap) és a 6. rész (8 számozatlan, 95 számozott lap, 1 térkép.)]

Kötés: Fehér pergamenkötés. Gerincén kézzel ráírva a tartalom jelzése, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „R 58”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0 [vö. uitt., 220.: „Italici – Joannes Boterus Relatio Uniuersalis in alba m(embrana) in 4. Romae 1592”]

3. J 24: 0

4. J 11: 0

5. J 20/19: 0

8.

Carolus Scribanius, Philosophus Christianus, Antverpiae Apud haeredes Martini Nutij et Ioannem Meursium. (Ex typographia Gerardi Wolsschati et Henrici Aertsi), 1614.

Jelzet: Bar.01604

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: a kötés hátsó előzékén velős mondás, valószínűleg nem Pázmány bejegyzése („Quam cito purpureos deperdit rem colores”).

Kötés: Fehér pergamenkötés, leszakadt kötőkkel, pirosra festett lapszélekkel. Gerincén kézzel ráírva a tartalom jelzése, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „T 20”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 116.): „Spirituales C – Eiusde(m) [Caroli Scribanj] Philosophus Ch(risti)anus in 8 Mart(inus) Nutius”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 208.): „Spirituales C – Carolus Scribanus S. J. Philosophus Christianus in alba m(embrana) in 8 Antverpiae 1614”

3. J 24: 0
 4. J II: Nr. 11294
 5. J 20/19: 46. p.

9.

Aquisgranum, regia S. R. Imperii et coronationis Caesarum sedes ac metropolis, Matthiae imperatoris auctoritate, catholico ac legitimo magistratui suo restitutum [...] ab Aquisgranensi Collegio Societatis Jesu Carmine descriptum [...], Coloniae Agrippinae, Sumptibus Bernardi Gualtheri, 1615.

Megjegyzés: VD17 3:307170V

Jelzet: Bar.06316/coll.1.

Joannes-Raphael Cobenzl, Epistolica velitatio in triumpho Augustanae Confessionis verbi ministros Joannem Schnelzigk, Simonem Mannum in Herenhals, et Bartholomaeum Rulichium Augustanum. An ex fide, quae nihil recipiat, quod scriptum non sit, probari possit [...], Olomucii, Typis Georgij Handelij, 1616.

Megjegyzés: VD17 3:307169G

Jelzet: Bar.06316/coll.2.

Tulajdonosi bejegyzés, coll.1. címlapján: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij”.

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés elől hátul vaknyomásos léniákkal, sarkokban és középen stilizált növényi dísszel, leszakadt bőrkötőkkel. Gerincen vaknyomásos díszek, kézzel ráírva „Aquisgranum Cobenzl 123”. Restaurálatlan, elől és hátul alul égésnyomokkal.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak..., i. m., 133*): „Poetae A – Aquisgranensis Collegij Carmen 1604.[?] Bernardus Qualter(!)”

Coll. 2.: 0

2. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak..., i. m.*): 0

Coll. 2.: 0

3. J 24: 0

4. J II: Coll.2. Nr. 2765 [itt az eredeti őrzési hely Tyrnavia!]

5. J 20/19: 0

Lehetséges, hogy Pázmány Péter 1620-ban Nagyszombatban elégett könyvtárából származik.

10.

Jules Cesar Boulenger, Iulii Caesaris Bulengeri Diatribae, ad Isaaci Casauboni exercitationes adversus Illustrissimum Cardinalem Baronium. In duas partes divisae. Cum indice diatribarum, et materiarum locupletissimo, Lugduni, Apud Haeredes Gulielmi Rouillij, 1617.

Jelzet: Bar.02798

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés, vaknyomásos léniákkal, a sarkokban és középen stilizált virággal, gerincén öt vaknyomásos stilizált virág. Gerincén kézzel ráírva a tartalom jelzése, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „L 50”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 103.): „Controversiae D – Diatribae Bullengeri Contra Caesar Baro(nem) in Folio Lugd(uni) 1617. Gull(iemus) Roui(illus)”
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0
3. *J 24*: 0
4. *J 11*: 0
5. *J 20/19*: 0

11.

Christoph Pezel, *Mellificium Historicum integrum: Cujus Pars Prima Complectitur historiam trium Monarchiarum: Chaldaicae sive Assyriacae, Persicae, Graecae, & rerum omnium quae a morte Alexandri M. a successoribus eius gesta sunt in regnis diversis. Collecto Flore Et Succo Ex Optimis Et Praestantissimis autoribus: Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Diodoro Siculo, Ariano, Q Curtio, Iustino, Plutarcho, &c. Olim Quidem a Christophoro Pezelio, SS. Theologiae D. et Professore in Gymnasio Bremensi, in explicatione Epitomes Sleidani, De summis orbis terrarum Imperiis, propositum; Nunc vero sub incudem revocatum & perfectum, ac Chronologia Scaligeriana, & prophetiarum V. & N. Testam. complementis illustratum & locupletatum, cum Indice. a Johanne Lampadio, in schola publica Bremana S. Theologiae et Historiarum Professore, et Pastore ad D. Stephanum, Marpurgi, apud Paulum Egenolphum, 1617.*

Megjegyzés: VD17 3:307170V

Jelzet: Bar.05290/coll.1.

Christoph Pezel – Johann Lampadius, *Mellificii Historici Pars II. Complectens Historiam Romanae Reipublicae: videlicet, [...]. Collecto Flore et Succo ex Optimis auctoribus [...], Marpurgi, typis Pauli Egenolphi, 1616.*

Megjegyzés: VD17 3:307169G

Jelzet: Bar.05290/coll.2.

Tulajdonosi bejegyzés, coll.1. címlapján: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés, leszakadt bőrkötőkkel. Gerincen kézzel ráírva „Pezelius 120”. Restaurálatlan, elől és hátul alul égésnyomokkal.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. Coll.1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0
Coll. 2.: Uitt: 0
2. Coll.1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0
Coll. 2.: Uitt: (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 196.): „Historici J – Joannes Lampadius Mellificium [!] Historicum tomus primus et 2dus in alba m(embrana) in 4to Marpurgi 1597 [!]”
3. *J 24*: 0
4. *J 11*: Nr. 6989 [itt valószínűleg tévesen: „Pars III”]
5. *J 20/19*: 38. p.

Lehetséges, hogy Pázmány Péter 1620-ban Nagyszombatban elégett könyvtárából származik.

12.

Andreas Eudaemon-Joannes, *Defensio Annalium Ecclesiasticorum Caesaris Baronii S. R. E. Cardin. adversus falsas calumnias, errores, ac mendacia Isaaci*

Casauboni, quas exercitationibus suis infercijt [...] libris duobus comprehensa, Coloniae Agrippinae, Apud Ioannem Kinchium, 1617.

Megjegyzés: VD17 23:236947A

Jelzet: Bar.01392

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19 Martij”.

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés vaknyomásos léniákkal leszakadt kötőkkel. Gerincen kézzel ráírt rövid szerző- és címjelölés, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „G 37”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 193.): „Historici A – Andreas Eudaemon S. J. Defensio Annalium Ecclesiasticorum in alba m(embrana) in 4° Coloniae 1617”
3. J 24: 0
4. J 11: 0
5. J 20/19: 0

13.

Erycius Puteanus, Eryci Puteani Pietatis thaumata in Bernardi Bauhusi e Societate Iesu Proteum Parthenium, unius Libri Versum, unius Versus Librum, Stellarum numero, sive formis M. XXII. variatum, Antverpiae, Ex Officina Plantiniana, Apud Balthasarem et Ioannem Moretos, 1617.

Jelzet: Bar.01634

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij. Cf [?] M Poëtae”

Használói bejegyzés: az 50. oldalon tíz soros latin vers, költői játék, mely a címben jelzett 1022 soros verset tovább folytatja, minden bizonnyal nem Pázmány Pétertől.

Kötés: Fehér pergamenkötés léniákkal, leszakadt kötőkkel; gerincen vaknyomásos apró virágok. Gerincen kézzel ráírt „24”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 121.): „Historici sacri et profani E – Erycij Puteani Thamat(ologia) in 4. Antuer(piae) 1617. Balt(hasar) et Joan(nes) More(tus)”
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0
3. J 24: 0
4. J 11: 0
5. J 20/19: 0

14.

Fedele Daniele, Trattato della Divina providenza. Accresciuto dall' Autore in questa seconda editione. Diviso int re libri, In Verona, Per Bartolomeo Merlo, 1618.

Jelzet: Bar.01362

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Sárga pergamenkötés leszakadt kötőkkel és sérült gerinccel. Gerincen kézzel ráírt, a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „R 38”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 108.): „Concionatores et catechistae F – Fidelis Danielis in 4to Veronae 1618. Bart(holomeus) Merlo”
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 220.): „Italici – Daniel Fedele S. J. De diuina Prouidentia in flaua m(embrana) in 4. Veronae 1618”
3. J 24: 0
4. J 11: Nr. 4393 („Fedele” névalakon)
5. J 20/19: 20. p.

15.

Joannes Kithonich, Directio methodica – Centuria certarum contrarietatum et dubietatum ex Decreto Tripartito desumptarum et resolutarum, Tyrnaviae, [Mollerus], 1619.

Megjegyzés: RMK II 392, 393; RMNy 1193.

Jelzet: RMK II. 57a:1 – RMK II. 57b:1

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.” – *első kötéstartólán kötésre nyomott felirat:* „P.[etrus] Pas.[many] P.[rimas] V.[ngariae] 16 19”

Használati bejegyzés: Kithonich János Pázmány Péter esztergomi érseknek szóló datálatlan ajánlásában (a₂, –c₂) kéziratos sajtóhiba javítások (a₂, a₄) és a Pázmány család történetére vonatkozó forráshivatkozás bővítések (b₂), minden bizonnyal Pázmány Pétertől.

Kötés: Kiadói fehér pergamenkötés, elveszett kötőkkel, vaknyomással: léniákkal, sarkokban virágokkal, középen elől és hátul a díszített magyar címerrel. Előoldalon vaknyomással a tulajdonos neve, hivatala rövidítésével és a mű megjelenési évével. A gerincen kézzel ráírva a szerző és a mű rövid megnevezése. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 177.): „Juristae casistae canonistae J – Joannes Kithonich De jure Ungarico in alba m(embrana) in 4to Tyrnauiae 1519 [!]”
3. J 24: 0
4. J 11: 0
5. J 20/19: 0

16.

Roberto Bellarmino, De officio principis christiani libri tres [...] Quibus accessit Admonitio ad Episcopum Theanensem Nepotem suum, Coloniae, Sumptibus Bernardi Gualteri, 1619.

Megjegyzés: VD17 12:107020C; VD17 12:107025R

Jelzet: Bar.03186

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij”.

Használati bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamen, vaknyomásos léniával, elveszett kötőkkel. Gerincén kézzel ráírt szerző és cím, továbbá „O [felismerhetetlen szám]”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0
3. J 24: 0
4. J 11: nr. 942 [a megjelenési év tévesen 1629]
5. J 20/19: 5. p.

17.

Karl Stengel, *Commentarius rerum gestarum sanctissimi apostolorum principis Petri, Augustae Vindelicorum, Apud Saram Mangiam Viduam, 1621* (a díszcímlapon 1620).

Megjegyzés: VD17 12:118770F

Jelzet: Bar.00931

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamen, elől, hátul és a gerincen feketére színezett vaknyomásos léniával, sarkokban virágokkal, elől középen úgynevezett jezsuita címer, hátul Szűz Mária monogram, gerincen levelek, elveszett kötőkkel. Gerincén kézzel ráírt szerző és cím, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „I 26”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 121.): „Historici sacri et profani C – Caroli Stengelij Comm(entaria) rerum Gestarum S(ancti) Petri in 4. Augustae 1621. Sarazo [!]”
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 194): „Historici C – Carolus Stengelius Gesta S(ancti) Petri in alba m(embrana) in 4o 1620”
3. J 24: 0
4. J 11: 0
5. J 20/19: 0 (vö. 48–49. p.)

18.

Bernardino Castori, *Institutione civile e Christiana per uno, che desidera viuere tanto in corte, quanto altrouue honoratamente, e christianamente, Roma, appresso Alesandro Zanetti, 1622.*

Jelzet: Bar.03254

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.” – *kötésen elől és hátul:* Pázmány Péter bíborosi címere.

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés, aranyozott vaknyomással: elől és hátul léniák, sarkokban stilizált díszek, középen Pázmány Péter bíborosi címere, leszakadt kötőkkel. Gerincen aranyozott vaknyomásos léniák, köztük virágok. Gerincen kézzel ráírt tartalomjelzés és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „R 9”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 113): „Canonistae casistae iuristae B – Bernardinj Castorij Justitu(tio) [!] Ciuil(is) in 4to Romae 1622. Men. [!] Sauctj [!]”
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül][1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 217.): „Italici – Bernardinus Castorus Institutiones Ciuiles in alba m(embrana) in 4. Romae 1622.”
3. J 24: 0
4. J 11: nr. 2445
5. J 20/19: 12. p.

19.

Blasius Apponyi, In Divini et Regii prophetae David triadem quinquagenariam, seu Psalterium Interpretatio Poëtica, Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1624.

Megjegyzés: Szabó RMK III 1355

Jelzet: RMK III. 256:1

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.” – *címlapon a szerző neve alatt* a szerző hat soros Pázmány Péternek címzett saját kezű dedikációja.

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés fekete színezett vaknyomással, elől hátul léniával, a sarkokban virágokkal, első kötéstábla közepén az úgynevezett jezsuita címer, hátsó kötéstábla közepén Szűz Mária álló alakja a gyermek Jézussal Holdsarlón – mint napba öltözött asszony, a gerincen virágok, aranyozott lapszéllel. A gerincen kézzel ráírva a mű címe és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „Q 72” jelzés. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. *Catalogus [...]* Posoniensis [...] 1639 (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 133): „Poetae B – Blasij Apponi in 4. Viennae 1624. Matthaeus Formica”
2. *Catalogus [...]* Posoniensis [...] [1655–1663 körül] [1655–1663 körül] (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0
3. J 24: 0
4. J 11: 0
5. J 20/19: 0

20.

Quadriga famae regiae, qua [...] rex Hungariae Ferdinandus III. Magni Caesaris Ferdinandi II. Austriaci filius, [...] angelica s. regis Stephani corona insignitus, a quaternione Pythagorico Universitatis Viennensis [...] per quatuor Austriaci orbis plagas [...] circumvehitur, Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1626.

Megjegyzés: VD17 1:086408S

Jelzet: Bar.07073

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.” – *címlapelőtti szennylapon* Marcus Noëlius-nak, a bécsi jezsuita kollégium raktorának (1625–1632 között) öt soros Pázmány Péternek címzett, saját kezű dedikációja: „Illustrissimo Principj ac Domino D. Petro Pasmanj Archiepiscopo Strigoniensi, suo totumque Collegium commendat Marcus Noëlius mpropria”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: sárga pergamenkötés, roncsolt gerinccel. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. *Catalogus [...]* Posoniensis [...] 1639 (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0
2. *Catalogus [...]* Posoniensis [...] [1655–1663 körül] [1655–1663 körül] (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m.): 0
3. J 24: 0
4. J 11: 0
5. J 20/19: 0

21.

Michael Caspar Lundorp [Julius Bellus álnéven], Laurea Austriaca, Hoc est, Commentarium de Statu Reipublicae Nostri Temporis, sive De Bello Germanico eiusq[ue] causis, inter Divum Matthiam, et [...] Ferdinandum II. Romm. Imp. nec non Fridericum V. Palatinum, aliosque cum Imperii tum exteros Reges Principesque, gloriose vincente Aquila Caesare, gesto Libri XII

[...] Auctore et Interprete Iulio Bello [...], Francofurti, Typis Erasmi Kempfferi, sumptibus Ioh. Theobaldi Schönwetteri, 1627.

Megjegyzés: VD17 32:667375V

Jelzet: Bar.00166

Tulajdonosi bejegyzés, a szennycímlapon is és a díszcímlapon is: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: első kötetstábla belső oldalán valószínűleg Pázmány Péter saját kezű bejegyzései és utalásai a kötet oldalszámaira; a kötetben folyamatosan található aláhúzások, továbbá margináliák ugyanezen kéztől.

Kötés: sárgásfehér pergamenkötés vaknyomással: léniákkal, a kötetstábla négy sarkába, oldalfelezőibe és közepébe nyomott stilizált virágokkal, gerincen további vaknyomásos díszítéssel. Leszakadt kötőkkel. A gerincen arannyal nyomtatott címke a tartalom megjelölésére és lekopott szám. Restaurálatlan, sérült.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, t. m., 123): „Historici Sacri et profani J – Julij Belli Laurea Austriaca in fol. Franco(furti) 1627. Erasmi Khempferi”
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, t. m.): 0
3. J 24: 0
4. J 11: 0
5. J 20/19: 0

22.

Pietro Andrea Canonieri, Petri Andreae Canonherii philosophi, medici ac theologi De admirandis vini virtutibus libri tres, Antverpiae, Apud Hieronymum Verdussium, 1627.

Jelzet: Bar.03984

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: fehér pergamen leszakadt zöld selyemkötőkkel, pirosra festett lapszélekkel. A gerincen kézzel ráírt tartalommegjelölés és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „P 23(?)”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, t. m.): 0
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, t. m., 206.): „Medici P – Petrus Canonherius De Uini uirtutibus libri 3. in alba m(embrana) in 8. Antuerpiae 1627”
3. J 24: 0
4. J 11: nr. 2274 (megjelenési év tévesen 1621)
5. J 20/19: 11. p. (megjelenési év tévesen 1621)

23.

Wilhelm Fabricius Hildanus, Guilhelmi Fabrici Hildani, [...] Lithotomia vesicae: hoc est, Accurata descriptio calculi vesicae, eiusdemque causarum, et signorum pathognomonicorum, inprimis vero Methodi, qua tam in foeminis, quam in Viris sit extrahendus [...], Basileae, Impensis Ludovici König, typis Joh. Schröteri, 1628.

Megjegyzés: VD17 12:194446Z

Jelzet: Bar.03923

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: fehér pergamen leszakadt zöld selyemkötőkkel. A gerincen kézzel ráírt tartalom megjelölés és „P ... (?)”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posontensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 140.): „Medici G – Guilielmi Fabricij Holandi [!] Lithotomia Basiliae 1628. Ludouicus Küinig [!]”
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 202.): „Medici G – Guilielmus Fabricus Lithotomia Vesicae in alba m(embrana) in 8o Basiliae 1628”
3. *J 24:* 0
4. *J 11:* 0
5. *J 20/19:* 0

24.

Guido Bentivoglio, Relationi del cardinale Bentivoglio Publicatae da Erycio Puteano in An versa. [vol. I–II.] Ristampate in Colonia, [s. n.], 1630. (A két volumen egybenyomatták.)

Felzet: Bar.05292

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: sárgásfehér pergamen arannyal színezett vaknyomással: léniával, a kötéstábla négy sarkába nyomott stilizált virággal, gerincen négy virággal. Leszakadt piros selyemkötőkkel. A gerincen kézzel ráírt tartalommegjelölés és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „R 36”. Az első kötéstábla felázott, sérült.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 120): „Historici Sacri et profani B – Bentivoglio [!] Cardin(alis) Rela(tiones ?) in 4to 1630 Coloniae Erycius Ptuean(us)”
2. *Catalogus [...] Posontensis [...] [1655–1663 körül] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 220): „Italici – Cardinalis Bentivoglius Relatio in alba m(embrana) in 4. Coloniae 1630”
3. *J 24:* 0
4. *J 11:* 0
5. *J 20/19:* 0

25.

Erycius Puteanus, Statera belli et pacis, cum stateris aliis eam expendentibus, nec non iudiciis aliquot clarorum virorum in Batavia, Cosmopoli [Lovanii], Apud Batavum, [s. a., 1633? 1635?].

Felzet: Bar.05996

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: sárgásfehér pergamen leszakadt kötőkkel. A hátsó kötéstábla felázott.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 113.): „Canonistae casistae iuristae E – Eriçij Puteani Statera belli et Pacis in 8. Cosmopoli apud Batauum”
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása *Magyarországi jezsuita könyvtárak...*, i. m., 223.): „Varii – Eriçius Puteanus De statera belli et pacis in alba in 12 Cosmopoli”

3. J 24: 0

4. J 11: nr. 10126 (megjelenési év itt „1633”)

5. J 20/19: 41. p. (megjelenési év itt „1633”)

Összegzés

Pázmány Péter pozsonyi magánkönyvtárából – melyet végakarátát teljesítve beolvastottak a pozsonyi jezsuita kollégium könyvtárába – több kötet a rend feloszlása után 1782-ben Kovachich Márton György, a budai egyetem könyvtárának segédőre válogatásában Pozsonyból Budára, majd a könyvtár költözésével Pestre került. E kötetek közül az azonosított 25 kötet (= 30 mű) behasonlítása megtörtént a fennmaradt két számításba vehető XVII. századi pozsonyi jezsuita kollégiumi könyvtár katalógusában. Ennek eredményeként elvethető az a korábbi hipotézis, mely szerint a második, datálatlan, 1655–1663 körül készült pozsonyi katalógus azért készült, mert az első, 1639. évi katalógushoz képest jelentős állomány-növekedést, benne a Pázmány-könyvtár anyagát ebben rögzítették.²³ A Pázmány-könyvtárból származó kötetek nagy része ugyanis megtalálható az 1639-ben készült katalógusban is.

A Pázmány Péter pozsonyi magánkönyvtárából származó kötetekben a pozsonyi jezsuita kollégiumi tulajdonosi bejegyzés Pázmány halálának dátumával, azonos formában, azonos kéz bejegyzésével található meg. A kötetek napra meghatározott bekerülési dátumának feltüntetése a korban megszokott volt, ilyen bejegyzések nem csupán Pozsonyban²⁴ készültek, hanem például a zágrábi jezsuita kollégium könyvtárában is.²⁵ Kérdés, vajon ki készítette a köteteket egyedivé tevő bejegyzéseket? 1637-ben a pozsonyi kollégium könyvtárosa az osztrák származású magister Wolfgangus Förg, a poézis oktatója volt.²⁶ Mindössze egyetlen évet töltött Magyarországon, 1637-ben Pozsonyban.²⁷ Lehetséges, hogy az ő keze nyomát őrzik a kötetek – talán erre utal a 13. számon leírt Erycius Puteanus-kötet címlapján a tulajdonosi bejegyzés után olvasható, párja nélküli „Cf [?] M Poëtae” jelzés, azaz a kötetet mintegy „átutalta” saját, poézist oktató használatára. Ugyanekkor nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy Pázmány halála évében a pozsonyi jezsuita kollégiumban élt Pázmány közeli munkatársa Némethi Jakab, valamint Szednik János,²⁸ aki három éven át (1627–1629) gondozta a nagyszombati jezsuita könyvtárat.²⁹ Elképzelhető, hogy

²³ BITSKEY, KOVÁCS, *l. m.*, 36.

²⁴ További példaként lásd a budapesti Egyetemi Könyvtárban pl. 1627. június: Bar.01629 vagy 1637. november 9: Ant.1353; Ant.4439.

²⁵ Például lásd a budapesti Egyetemi Könyvtárban 1618. június 5: Ant.5230.

²⁶ Ladislaus LUKÁCS, *Catalogi personarum et officiorum provinciae Austriae S.I. II*, (1601–1640, Romae, Institutum Historicum S.I., 1982, 469.

²⁷ *Uo.*, 592.

²⁸ *Uo.*, 468–469.

²⁹ KNAPP ÉVA, *A 450 éves Egyetemi Könyvtár könyvtárosai a jezsuita korszakban (1561–1773)*, Az Egyetemi Könyvtár Évkönyvei XIV–XV, 2011, 111–142, itt: 114.

a Pázmány-magánkönyvtár köteteibe a tulajdonosi bejegyzés elkészítése bizalmi, kegyeleti feladat volt, s azt nem Wolfgang Förg könyvtáros végezte.

A Pázmány-könyvtárból ma ismert kötetek tanúsága szerint a következőkben foglalható össze a könyvtár néhány további jellemzője: 1. Pázmány Péter a kötetek első tulajdonosa volt. 2. Jelentős számban megtalálhatók a Pázmány-kortárs írók, különösen a jezsuita szerzők művei. 3. Jelentős az ajándékba kapott művek száma. 4. Bár Pázmánynak nem volt önálló politikaelméleti munkája, a könyvtár egy jelentős része a politikai irodalom, a fejedelmi tükrök határterületén mozgó nyomtatványokból és a jogi művekből áll. 5. Számottevő a könyvtár anyagában a prédikációs művek jelenléte is, éppen úgy, ahogy ezt Bitskey István feltételezte.³⁰ 6. Nem hiányoztak a korabeli költészetet képviselő munkák sem, azaz univerzális érdeklődést tükröző tudós könyvtár volt.

Bár a Pázmány-könyvtár fennmaradt köteteinek átfogó elemzése a Pozsonyban található, ott azonosított könyvanyaggal együtt végezhető el, a most először közölt 26 kötet (=31 mű) ismeretében nyilvánvaló, hogy a nyomtatványok tartalma és külső megjelenése (például Pázmánynak „címezett” pergamen díszkötések) révén e könyvtár hiteles lenyomata Pázmány pozsonyi udvara reprezentációjának is, továbbá a tulajdonos személyéhez kötődő mecénatúrának.³¹ A könyvtárból jelenleg ismert közel száz mű őrzési helyei bizonyítják, a pozsonyi Pázmány-könyvtár egy része Pozsonyban maradt, egy másik jelentős részt 1782 óta a budapesti Egyetemi Könyvtár őriz, s egy harmadik szétszóródott rész a legváltozatosabb helyeken lelhető fel – eldugott plébániai könyvtárakban éppúgy, mint a könyvkereskedelemben.

Befejezésként megjegyzem, bár a kutatás jelenleg még nem ismeri, nem ismerheti a pozsonyi Egyetemi Könyvtárban fellelt Pázmány-magánkönyvtár azonosított köteteit, az szinte bizonyos, hogy a Pozsonyban maradt kötetek között van Jeremias Drexel saját kezű ajándékozó dedikációját tartalmazó, Pázmány Péternek ajánlott *Rosae selectissimarum virtutum [...]* című Drexel-mű egyik 1636-os kiadásának (Antwerpen, München 1636) példánya, melynek nyomtatott ajánlása tartalmazza Pázmány első, közel teljes, bár vázlatos életrajzát. Ismeretes, hogy Drexel ezt a kötetet az 1637. január 1-én kelt levele mellékletként küldte el Pázmánynak.³² Erre a kötetre utal Mészáros Klára Neszméri Sándor által közölt egyik 2004. januári nyilatkozatának következő részlete: „Az ajándékok közül igen érdekes és értékes egy német jezsuita író könyve, amely egy Pázmány munkásságát bemutató és értékelő tanulmányt is tartalmaz.”³³

³⁰ BITSKEY, KOVÁCS, *l. m.*; BITSKEY, *Humanista erudíció... l. m.*

³¹ Vö. BITSKEY ISTVÁN, *Reprezentáció és mecénatúra Pázmány Péter udvarában = Idővel paloták... Magyar udvari kultúra a 16–17. században*, szerk. G. ETÉNYI NÓRA, HORN Ildikó, Bp., Balassi, 2005, 361–374.

³² HARGITTAY, *l. m.*, 186.

³³ Lásd 15. jegyzet.